

2. maj 2021

Til Folketingets Socialudvalg

Tal og realiteter vedrørende årsager til anbringelser

Socialministeren har fremlagt urigtige oplysninger ved samrådet ”Tvangsanbringelser og bortadoptioner af udsatte børn” afholdt den 22. oktober 2020 i Folketingets Socialudvalg.

Formålet med dette notat er at gøre opmærksom på, hvor der opstår fejlslutninger og uoverensstemmelser i ministerens udmeldinger og tal vedrørende anbringelser. Vi vil også gøre opmærksom på, at ministeren foretager problematiske generaliseringer. Samtidigt tyder alt på, at ministeren overser de problemstillinger, som familier med børn med sociale handicaps i dag står i pga. mangelfuld hjælp i dagtilbud og skoler.

Socialministerens udmeldinger på samrådsmødet d. 22. oktober 2020

På samrådsmødet beder udvalget ministeren uddybe sin holdning til, at regeringen ønsker flere og tidligere anbringelser og bortadoptioner af udsatte børn – også med tvang. Rigsrevisionen¹ har tidligere rettet kritik mod Social- og Indenrigsministeriet for blandt andet ikke at kunne dokumentere, om anbringelser har den tilsigtede effekt.

På Torsten Gejls spørgsmål om, hvor mange tvangsanbragte børn, der er blevet udsat for de belastende forhold hos deres forældre, som ministeren refererer til, svarer ministeren, at hele 81% af de anbragte er blevet omsorgssvigtet af deres forældre: ”For mig er omsorgssvigt ikke kun alvorlig og problematisk, hvis det er vold eller hvis det er alkohol eller incest, det er det jo også, hvis det på andre måder er forældre, der omsorgssvifter deres børn, som lader børnene stå med et alt for stort ansvar, lader børnene være de voksne, isolerer børnene, voldsomt, nogen af de her forfærdelige historier, vi jo alle sammen kender. Så altså bare for at sige, at i 81% af tilfældene, da er der indikationer på omsorgssvigt.”

På Karina Adsbøls spørgsmål om ministerens syn på, om de unges mistrivsel kunne handle om, at der ikke bliver sat ind med de rette forebyggende indsatser fx i forhold til børn med ADHD og

¹ Jf. <https://www.ft.dk/udvalg/udvalgene/SOU/kalender/50734/samraad.htm>

autisme (som bedre alternativ til anbringelse), svarer ministeren benægtende, at der i 80% af tilfældene inden anbringelse bliver givet forebyggende indsatser, som burde sætte forældrene i stand til at løfte forælderrollen.

Socialministeren fremlægger på samrådsmødet, at det altovervejende er omsorgssvigt fra forældre², der foranlediger skader og mistrivsel hos børnene og derfor nødvendiggør anbringelserne. Til at dokumentere denne påstand henviser Socialministeren til registerdata, bearbejdet og analyseret i Socialministeriet.

Derudover udleder Socialministeren af VIVE's forløbsrapport, at jo tidligere børn bliver anbragt, jo bedre klarer de sig som voksne [<https://www.vive.dk/media/pure/15215/4503480>].

Men vi må gøre opmærksom på, at det i begge tilfælde drejer sig om fejlslutninger fra Socialministerens side. Vi står endvidere uforstående over for, at Socialministeren forholdt sig tavs omkring den overrepræsenterede gruppe af børn med medfødte sociale handikaps, som Karina Adsbøls spørgsmål angik – deres særlige problematikker burde ikke kunne overses.

Vi undrer os over Socialministerens fejlagtige udmeldinger og besvarelser på samrådet. Vores undren angår følgende:

1. Socialministerens *fremstilling af årsager til tvangsanbringelser, hvor Socialministeren angiver, at der er indikationer på forældres omsorgssvigt i 81 % af tilfældene.*

De registerdata, Socialministeren henviser til, viser IKKE at forældre har omsorgssvigtet i 81% af tilfældene for tvangsanbragte børn. Se, hvad tallene faktisk viser i **bilag 1** 'Tal om årsager til tvangsanbringelser', der viderehenviser til **bilag 2** 'Trukne data fra Danmarks Statistik ANBAAR10 og ANBAAR8'. Bl.a. bliver de sent anbragte i højere grad anbragt som følge af årsager hos den unge selv. Se, hvordan Socialministeren når frem til sit fejlagtige tal på 81% i **bilag 3** 'Socialministerens fejlagtige udledning af omfanget

² Socialministeren gør en særlig undtagelse for sine udtalelser om forældresvigt, og den angår forældre til 'børn med svære handikaps', som ifølge Socialministeren selv falder uden for hendes 'terminologi'. Dog bliver også disse forældre og børn mødt med ministerens anbringelsespolitik.

af forældres omsorgssvigt'. I perioden 2015-19 blev der i øvrigt *tvangsanbragt halvt så* mange 15-17 årige som 0-2 årige, og de blev *overvejende anbragt som følge af bekymrende adfærd hos den unge selv*. Tallene viser også, at vold, overgreb fra forældre og misbrug IKKE tilnærmelsesvis kan siges at kendetegne typiske opvækstforhold for gruppen af anbragte børn og unge og *især* ikke for de sent anbragte.

2. Socialministerens *fremstilling af, at de sent anbragte skulle have været anbragt før på baggrund af forløbsrapporten fra VIVE.*

Man kan IKKE af VIVE's rapport konkludere således, som Socialministeren gør, hvilket rapportens forfattere selv gør opmærksom på på side 7 i rapporten og hvilket andre eksperter inklusive unavngivne embedsfolk fra Socialministeriet er enig med VIVE i. Dette uddyber vi i **bilag 4** 'De sent anbragte - skulle de have været anbragt før?'. I korte træk handler vildfarelsen om, at de tidligt og de sent anbragte er væsensforskellige grupper med forskellige sæt af problemer, der gør, at man ikke blot kan sammenligne dem i forhold til tidspunkt for anbringelse. For en stor gruppe af sent anbragte peger tingene snarere på, at systemet burde skabe egnede institutions- og skoletilbud og samarbejde med forældre noget før.

3. *Socialministerens tavshed på spørgsmål vedrørende overhyppigheden af børn med medfødte handicaps i gruppen af især sent anbragte unge og hendes manglende berøring af denne årsagsforklaring.*

Socialministeren kan IKKE fortsætte sin tavshed omkring børn og unge med medfødte socialt handicaps, for hvad denne gruppe angår, så foregår der under Socialministerens og regeringens ansvar offentligt omsorgssvigt og regulær diskrimination over for både børn og deres familie. Der kan knyttes en årsagssammenhæng mellem at være født med socialt handicap, overrisiko for eksklusion i almenskolen, overrisiko for underretning, overrisiko for anbringelse og overrisiko for udsathed blandt tidligere anbragte, som vi uddyber i **bilag 5** 'Børn med medfødte handicaps er overrepræsenteret i gruppen af sent anbragte'. Ting peger på,

at baggrunden for anbringelse *i grunden* har ganske lidt med hjemlige forhold at gøre og i stedet relaterer sig til selve handikappet, som regeringen er pligtig til at kompensere for. Anbringelse er *særligt skadeligt*, for denne gruppe.

Vi vil afslutningsvis gøre opmærksom på, at der for gruppen af de sent anbragte gælder en række forhold, der bør føre til overvejelser om, hvordan systemet kan forbedres, så det i højere grad kan lykkes at hjælpe børn og samarbejde med forældre tidligere. Disse forhold og forslag har vi uddybet i **bilag 6** 'Refleksioner og anbefalinger'. Vi vil advare om, at regeringen med sine udmeldinger risikerer endnu flere anbringelser af socialt handicappede børn, som på grund af manglende rettidig og relevant hjælp har udviklet mistrivsel og i nogle tilfælde tillægsdiagnoser, hvilket blandt andet Institut for Menneskerettigheder finder for gruppen af børn med autisme og ADHD i skoleproblemer og skolevægring. Disse børn (og deres familier) burde have været hjulpet i dagtilbud og skoler med kompenserende, forebyggende og understøttende tiltag, men da dette ikke sker, udsættes de og deres familier for et meget stort pres, som i mange tilfælde ender med anbringelse. Vi vil kalde det et systemsvigt. At tvinge børn og familier ud i en anbringelse af barnet, vil gøre yderligere skade på barnet og må ses som et uforsvarligt offentligt overgreb.

Omsorgssvigt er ulykkeligt. Børn får bare ikke ADHD eller autisme af at blive omsorgssvigtet; men endda en ressourcestærk mor til et barn med ADHD, som ikke bliver mødt og støttet i sin omsorg for sit barn i systemet, og som i stedet bliver ubegrundet mistænkt og anklaget for selv at være årsag til sit barns bekymrende adfærd, alt imens at barnet får det værre og værre, kan nemt ende med at få depression og få svært ved at stå op om morgenen. Hvad er da egentlig årsagen til anbringelsen, skulle det komme så vidt, hvem/hvad skal da anklages for mistrivlsen? Barnets handicap, morens afledte psykiske nedbrud og hendes deraf eventuelle manglende overskud til forælderrollen, eller er det systemets gennemgribende svigt af både barn og forælder? Vi mener, at det er det sidste.

Camilla Newcomb Burgess, *Sociolog (Ba.Science.soc in educational science, MSc.Social.Science.)*

Mette De Lony Islandi, *Cand.scient.adm*

Anette Bruun

Sofie Pihl Carrara Christensen

Maja Suralski, *Cand.mag.*

Camilla Nielsen, *Cand.scient.soc.*

Bodil Voss, *Ph.d., B.Sc.Eng.*

Hvem vi er: *Mødre til ikke-anbragte børn med sociale handikaps, som kender eksisterende systems utilstrækkeligheder i at kompensere denne gruppe af børn og unge. Vi ønsker, gennem systemets tidlige, kompetente og tillidsfulde samarbejde med forældre, at afværge unødvendige anbringelser af social handikappede børn og unge, hvor et muligt alternativ kan findes.*

Vedlagt er følgende bilag:

Bilag 1: Tal om årsager til tvangsanbringelser

Bilag 2: Trukne data fra Danmarks Statistik ANBAAR10 og ANBAAR8

Bilag 3: Socialministerens fejlagtige udledning af omfanget af forældres omsorgssvigt

Bilag 4: De sent anbragte, skulle de have været anbragt før?

Bilag 5: Børn med medfødte handikaps er overrepræsenteret i gruppen af sent anbragte

Bilag 6: Refleksioner og anbefalinger

Bilag 1. Tal om årsager til tvangsanbringelser

Vi vil som talgrundlag henvise til tal fra Socialministeriets Oversigt I og II samt til et træk af statistikdata fra Danmarks Statistik ANBAAR8 og ANBAAR10³:

Oversigt I⁴ <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/sou/spm/43/svar/1720063/2291543.pdf>, viser andele af noterede, forekommende årsager til tvangsanbringelser i 2015-2019, som Socialministeriet på spørgsmålet fra Torsten Gejl fremsender til udvalget for at underbygge Socialministerens svar under samrådsmødet.

Oversigt II <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/SOU/bilag/149/2319011.pdf> viser andele af noterede, forekommende årsager til alle anbringelser i 2015-2019, både med og uden samtykke. I både Oversigt I og Oversigt II er andele af noterede, forekommende årsager vist opgjort i 6 intervaller af alder ved anbringelse, 0-2 år, 3-5 år, 6-8 år, 9-11 år, 12-14 år og 15-17 år.

ANBAAR10 (2019) viser antal af noterede, forekommende årsager (forhold) ved *alle* anbringelser, både med og uden samtykke opgjort på tre intervaller for alder ved anbringelse, 0-5 år, 6-11 år og 12-17 år, som i kombination med ANBAAR8 (2019), der viser antallet af anbringelser opgjort i samme aldersintervaller, danner grundlag for udregninger af andele af noterede, forekommende årsager. Resultatet for disse træk samt udregnede andele af årsager i 2019 er vedlagt i omstående **bilag 2** 'Trukne data fra Danmarks Statistik ANBAAR10 og ANBAAR8'.

Sagsbehandlere kan indikere op til flere årsager som grundlag for anbringelse. Nogle forhold er/kan være afledte af andre, som det også fremgår af Lund et al. 2021⁵. At der er noteret en årsag til anbringelse – evt. flere årsager – siger ikke noget om, hvor udslagsgivende det enkelte forhold eller tungtvejende den enkelte årsag har været.

³ <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=ANBAAR10&PLanguage=0>

Vælg hele landet, vælg begge køn, markér alle årsager, vælg 2019 og markér de tre aldersklasser. Der kan genereres et regneark, hvorfra forekomsten af alle udløsende årsager udregnes fordelt på aldersklasser. Se bilag 2.

⁴ Oversigt I viser overlappende årsager, dvs. summen af årsagsandele er større end 100%, som der gøres opmærksom på.

⁵ <http://www.socdok.dk/SOCDOK%203.%20aargang%20nr.%201.pdf>

Det er vigtigt at bemærke, at alle tre oversigter viser alle *forekommende* forhold/årsager. Således kan der forekomme flere årsager pr. anbringelse. I gennemsnit anføres ca. to årsager pr. anbringelse i ANBAAR10. I det nedenstående peger vi på, hvad man kan udlede af tallene.

På samrådet tegner Socialministeren et generaliseret billede af, at forældrene har omsorgssvigtet tvangsanbragte børn i 81% af tilfældene. Socialministeren oplyser endvidere i sin tale på samrådsmødet, at "vi anbringer næsten 5 gange så mange 16-årige, som 1-årige, 2-årige, 3-årige og 4-årige".

Det forholder sig ifølge tal fra Oversigt I, som viser 'Årsager til anbringelser uden samtykke', sig tværtimod sådan:

- A. At i ingen af aldersgrupperne har forældre udvist utilstrækkelig omsorg i 81% af tilfældene.
- B. At andelen af tilfælde, hvor forældre har udvist utilstrækkelig omsorg, falder med alderen ved anbringelse, fra 76% hos de yngste (0-2 år) til 50% hos de ældste (15-17 år).
- C. At andelen af tilfælde, hvor ung/barn har udvist bekymrende adfærd er større (61%) end andelen af tilfælde, hvor forældre har udvist utilstrækkelig omsorg (50%) for den ældste gruppe af anbragte (15-17 år).
- D. At antallet af tvangsanbragte børn i aldersgruppen 15-17 år (364) er ca. det halve af antallet af børn i aldersgruppen 0-2 år (635), men ca. det samme som antallet af tvangsanbragte i hver af aldersgrupperne 3-5 år (289), 6-8 år (373), 9-11 år (329), 12-14 år (333) i perioden 2015-2019.

Tallene viser, at man for tvangsanbragte har *variable andele af årsager* til anbringelse, hvis forekomst *afhænger meget af alderen* ved anbringelsen. Fx stiger forekomsten af bekymrende adfærd hos barnet/den unge selv med alderen ved tvangsanbringelse, mens forekomsten af forældres utilstrækkelige omsorg *falder* med alderen ved tvangsanbringelse.

Det gælder, at det i gruppen for de sent tvangsanbragte (15-17 år) især er bekymrende adfærd hos den unge m.v. (69%), der er medvirkende årsag til tvangsanbringelse. Selv om forældres omsorgssvigt i denne gruppe er en hyppigt anført forekommende årsag til tvangsanbringelse i statistikken (50%), så er det bekymrende adfærd hos den unge selv, der er den hyppigst forekommende, medvirkende årsag til tvangsfjernelse (61%), og for den næstældste gruppe (12-14 år) er disse to årsagskategorier ca. lige hyppigt forekommende.

Tallene peger derfor på, at tvangsanbringelser har mindre og mindre med forældres utilstrækkelige omsorg at gøre med stigende alder ved anbringelse. I halvdelen (50 %) af tilfældene for de sent tvangsanbragte 15-17 årige, har der ikke været tale om indikationer på utilstrækkelig omsorg fra forældre.

Tallene i Oversigt I viser endvidere, at de ældste 15-17-årige tvangsanbringes ca. lige så sjældent som 3-14-årige og kun halvt så ofte som 0-2-årige.

Anbringelser med og uden samtykke

Hvad *antallet* af tvangsanbringelser i de forskellige aldersgrupper angår, så passer Socialministerens udmelding mht. aldersfordelingen bedre for den samlede gruppe af anbringelser, dvs. både dem, der er iværksat med samtykke og dem, der er iværksat uden samtykke fra forældre, Oversigt II. Jf. denne oversigt anbringes unge i aldersgruppen 15-17 år ca. fire gange så hyppigt som børn i aldersgruppen 0-2 år. Den ujævne aldersfordeling afspejler bl.a. systemets svigt af socialt handicappede børn, som især kommer i mistrivsel i puberteten, hvilket vi vender tilbage til.

Igen viser tallene, at forekomsten af utilstrækkelig omsorg fra forældre falder med alderen ved anbringelsen. Her er forekomsten af 'Bekymrende adfærd mv.' hos den unge i gruppen 15-17 år på 68%, mens forekomsten af utilstrækkelig omsorg fra forældre er på under det halve, 32% - og altså også meget langt fra ministerens tal på 81%.

Når vi ser på hele gruppen af anbragte, i anbringelser iværksat både med og uden forældres samtykke, tegner der sig igen et billede af, at det for de sent anbragte 15-17-årige især er bekymrende adfærd hos de unge selv, som er medvirkende årsag til, at de bliver anbragt.

Når man sammenligner antallet af børn/unge i hver af aldersintervallerne i Oversigt I og Oversigt II kan man se, at *andelen af tvangsanbringelser*, sat i forhold til alle anbringelser (med og uden samtykke fra forældre), falder med alderen ved anbringelse, fra en andel på 40% i aldersintervallet 0-2 år, ned til en andel på 6% i aldersintervallet 15-17 år.

Når man kigger på alle udslagsgivende årsager for iværksatte anbringelser i 2019, både for dem med og uden samtykke, så finder man i **bilag 2** (ANBAAR10 i kombination med ANBAAR8, Danmarks Statistik), at forekomsten af 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre' udgør 54% blandt de yngste (0-5 år), mens den er helt nede på 23% blandt de ældste (12-17 år). De seneste statistiktal for 2019 for aldersintervallet 12-17 år opgjort for anbringelser med og uden samtykke viser forekomsten af 'Overgreb mod barn/ung, f.eks. seksuelt eller voldeligt' på 7%, både fra forældre og *andre*. 'Misbrug hos forældre' er angivet som årsag til anbringelse i på 5%. De tilsvarende tal for det vægtede gennemsnit for alle de tre aldersintervaller er hhv. 9% og 7% for anbragte med og uden samtykke.

Man kan udlede af tallene fra ANBAAR10 og ANBAAR 8, at forekomsten af årsager til anbringelse relateret til forældre hos de sent anbragte 12-17 årige overordnet set er forholdsvis lav, og at forhold såsom overgreb mod barn/ung fra forældre og *andre*, samt forældres misbrug hver især forekommer i færre eller væsentligt færre end 10% af alle anbringelser, dvs. relativt sjældent. Vold og overgreb fra forældre og andre samt forældres misbrug, fx af alkohol, kan ikke tilnærmelsesvis siges at *kendetegne* opvækstforholdene for gruppen af anbragte børn og unge og især ikke for de sent anbragte.

Bilag 2. Trukne data fra Danmarks Statistik ANBAAR10 (antal årsager) og ANBAAR8 (antal anbringelser)

Med valg af hele landet, begge køn, fordelt på aldersklasser og udslagsgivende anbringelsesårsager for 2019.

	Enhed: antal			Forekomst af årsag i sagerne, Procent		
	0-5 år	6-11 år	12-17 år	0-5 år	6-11 år	12-17 år
Misbrug hos barn/ung	2	0	178	0%	0%	12%
Kriminalitet hos barn/ung	0	2	159	0%	0%	11%
Skoleproblemer hos barn/ung f.eks. fravær	5	39	214	1%	8%	14%
Anden bekymrende adfærd hos barn/ung f.eks. udadreagerende adfærd	46	142	560	10%	28%	37%
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barn/ung	14	54	213	3%	11%	14%
Sundhedsforhold hos barn/ung	24	26	104	5%	5%	7%
Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt	33	73	106	7%	14%	7%
Anden form for omsorgssvigt over for barn/ung	102	120	231	23%	24%	15%
<i>Forekomst af forhold hos ung/barn</i>				51%	90%	117%
Misbrug hos forældre	52	52	78	12%	10%	5%
Kriminalitet hos forældre	13	14	13	3%	3%	1%
Anden bekymrende adfærd hos forældre	111	140	253	25%	28%	17%
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos forældre	64	47	70	14%	9%	5%
Højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne	32	62	134	7%	12%	9%
Utilstrækkelig omsorg fra forældre	241	197	355	54%	39%	23%
Fogedsag, hjemløshed eller udsættelse fra bolig	3	9	9	1%	2%	1%
Andet	32	29	132	7%	6%	9%
Uoplyst	51	60	200	11%	12%	13%
<i>Forekomst af forhold hos forældre</i>				134%	121%	82%
Antal årsager i alt	825	1066	3009	185%	211%	199%
Andele årsager hos barn/ung				27%	43%	59%
Andele årsager hos forældre				73%	57%	41%
Antal anbringelser i alt fra ANBAAR8, 2019	446	505	1512			

Hver iværksat anbringelse kan have flere udslagsgivende årsager. Data for Århus og København er mangelfulde for 2018-2019

Bilag 3. Socialministerens fejlagtige udledning af omfanget af forældres omsorgssvigt

Socialministeren fremsender misvisende oversigt og tekst.

På spørgsmålet fra Torsten Gejl (Alternativet) om hvor omfattende forældres omsorgssvigt er, svarer Socialministeren på samrådsmødet, at der er indikationer på, at der er omsorgssvigt fra forældrene i 81% af tilfældene, og hun fremsender oversigten (Oversigt I og følgetekst). Men som vi her har redegjort for, er tallet på 81 % ikke retvisende for de faktiske forhold. I det følgende vil vi argumentere yderligere og med henvisning til ministerens medfølgende tekst og Bekendtgørelsen for dataindberetninger på socialområdet .

Det misvisende vedrører følgende:

Der er i forhold til de årsagskategorier, der anvendes i Bekendtgørelsen for dataindberetninger på socialområdet dannet en NY årsagshovedkategori, der navngives: 'Omsorgssvigt m.v.'. Denne NYE årsagshovedkategori rummer nu både 'Utilstrækkelig omsorg' (der angår forældrene) og 'Anden form for omsorgssvigt' (der ikke angår forældrene). Den NYE årsagshovedkategori, 'Omsorgssvigt m.v.', i Oversigt I rummer i det hele taget flere overlappende forhold, både relateret til forældre hhv. til barn/ung, udover årsagskategorierne for omsorgssvigt. Det skal nævnes, at hvis andre forhold hos forældre, fx vold, misbrug eller kriminelle forhold, havde medført omsorgssvigt fra forældre, så ville det have været noteret som 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre', uanset hvad. Der er derfor i høj grad tale om en sammenblanding af data.

Hvis formålet var, at Oversigt I's nye årsagshovedkategori 'Omsorgssvigt m.v.' skulle afspejle forekomsten af forældres omsorgssvigt, som man forstår på Socialministerens følgebrev, så er årsagskategorierne 'Anden form for omsorgssvigt', som indbefatter offentligt omsorgssvigt, og 'Overgreb mod barn/ung, f.eks. seksuelt eller voldeligt' blevet fejlplaceret heri. Konkret betyder sammenblandingen, at bl.a. tal fra to uafhængige kategorier af omsorgssvigt slås sammen, og derfor bliver oversigten ikke retvisende. Men det er på denne måde, at Socialministeren når frem til et tal på 81 %.

Tallet på 81% er reelt set et vægtet gennemsnit af den misvisende nye årsagshovedkategori 'Omsorgssvigt m.v.' udregnet på tværs af alle aldersgrupper. Kategorien 'Omsorgssvigt m.v.' i Oversigt I dækker både forekomsten af forældres omsorgssvigt, offentligt omsorgssvigt, andre typer af omsorgssvigt fra andre omsorgspligtige, f.eks. overgreb, samt bekymrende forhold hos forældre, der muligvis ikke har ført til omsorgssvigt.

Samtidig er navngivningerne i Oversigt I for årsagskategorierne 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre' og 'Anden form for omsorgssvigt over for barn/ung', af en eller anden grund blevet KORTET AF, så det udviser en skelnen herimellem. Det fremstår derved uklart i oversigten, hvor stor en andel af anbringelserne, som årsagsforklares med henholdsvis omsorgssvigt fra forældre og henholdsvis omsorgssvigt fra 'andre', dvs. andre omsorgspligtige (Kategorien 'Anden form for omsorgssvigt').

Det retvisende tal for forekomsten af omsorgssvigt fra forældre i sager om tvangsfjernelser af børn er alene årsagskategorien 'Utilstrækkelig omsorg (fra forældre)' i oversigten. I ingen af aldersgrupperne er tallet for 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre' oppe på 81%, og man kan i øvrigt bemærke, at forekomsten af omsorgssvigt fra forældre er faldende med stigende anbringelsesalder. Fx er der indikeret forekomst af utilstrækkelig omsorg fra forældre blandt 50% af de sent tvangsanbragte, hvilket er væsentligt lavere end 81%. Tallene i oversigten viser med tydelighed, at det ikke er korrekt, når Socialministeren oplyser, at årsagen til tvangsanbringelse i 81% af tilfældene handler om omsorgssvigtet fra forældre.

Dertil skal påpeges, at den medfølgende tekst fra Socialministeren ikke er oplysende, men snarere vildledende i forhold til den korrekte læsning af tallene; også her, ligeledes som ved den fejlagtige sammenlægning af årsagskategorier, misledes man til at tro, at hele andelen af forekomsten af omsorgssvigt kan tilskrives forældre, via udtrykket 'omsorgssvigt eller anden bekymrende adfærd fra forældre'.

Bilag 4. De sent anbragte, skulle de have været anbragt før?

Med henvisning til den førnævnte VIVE-rapport fremlægger ministeren, at regeringens holdning er, at sent anbragte unge burde have været anbragt tidligere, så antallet af år, hvor de svigtes af forældre, og skaderne, de pådrager sig, kunne have været reduceret. Socialministeren henviser til VIVE's forløbsundersøgelse og siger: "Det er paradoksalt, når man sammenligner familiebaggrunden for de sent anbragte med dem, der anbringes tidligt. En ny analyse fra mit ministerie viser, at tidligt anbragte kommer fra mere udsatte hjem end børn der bliver anbragt sent. Alligevel klarer de sig bedre senere i livet." Socialministeren påstår at have *viden* om, hvorfor sent anbragte, som er opvokset i gennemsnitlige hjem, "paradoksalt" klarer sig dårligere end tidligt anbragte fra "mere udsatte" hjem. Ministerens frie fortolkning af den lavere trivsel hos de sent anbragte er, at de angiveligt opbygger skaderne gennem flere år med forældresvigt i barndommen. Socialministeren mener på den baggrund at kunne konkludere, at sent anbragte børn skal anbringes før for at reducere skaderne og opnå bedre trivsel: "børn vokser op uden trygge voksne, der kan [...] tage sig ordentligt af det, så de bliver omsorgssvigtet" og "man sætter for sent ind, og ... ting ... tyder på, at for for mange børn, der går for meget af barndommen, skaderne bliver for store, for alvorlige, før man så alligevel, efter flere år med forebyggende indsatser, ender med en anbringelse. Så er de år jo gået i det barns liv. Så er de skader opstået, der gør, at børnene ofte ikke kan rumme sin plejefamilie. Men må på institution, fordi de er så dårlige, som de er." Men dette er, som vil blive redegjort for nedenunder, en fejlkonklusion fra Socialministeren.

VIVE har tværtimod være ude i medierne og dementere, at man på basis af deres rapport kan konkludere, at de sent anbragte skulle have været anbragt tidligere. Fx tilbageviser VIVE Socialministerens konklusion, og udtaler, at man IKKE kan sammenligne de to grupper af anbragte børn i en analyse fra Mandag Morgen: *Rapport viser slet ikke fordele ved at anbringe tidligt. Men det synes Astrid Krag den gør* (Rasmussen & Kristensen, 2020)⁶. Heri angiver VIVE, at deres rapport IKKE viser fordele ved at anbringe tidligt, hvilket bakkes op af to økonomiprofessorer, Michael Rosholm og Mette Ejrnæs. Endvidere har unavngivne embedsmænd i daværende Social- og Indenrigsministerium ifølge artiklen noteret det vigtige forbehold i deres analyse, at: "Det er vigtigt at understrege, at man ikke ud fra analysen kan konkludere, at det er tidspunktet for

⁶ <https://www.tjekdet.dk/faktatjek/rapport-viser-slet-ikke-fordele-ved-anbringe-boern-tidligt-men-det-synes-astrid-krag-den>.

anbringelse, der er den udslagsgivende årsag til, at barnet klarer sig dårligere". Det forekommer os derfor decideret besynderligt, at Socialministeren gentager sin påstand om, at flere børn vil få det bedre af at blive anbragt tidligere.

Ifølge VIVE-rapporten er de børn, der bliver anbragt som små, primært anbragt på baggrund af morens udsathed, mens de sent anbragte overvejende er anbragt på baggrund af den unges egen bekymrende adfærd men har typisk haft gennemsnitlige opvækstvilkår. Den høje forekomst og typen af bekymrende adfærd blandt de sent anbragte unge hænger igen sammen med den høje forekomst af unge med sociale handikaps i denne gruppe, som vi uddyber i næste afsnit.

Den faldende forekomst af omsorgssvigt fra forældre med alderen ved anbringelse, som vist i forrige afsnit, tjener heller ikke som belæg for at anbringe de sent anbragte unge tidligere. Man kan endvidere spørge sig selv om, hvad det fx nytter at tvangsjerne et barn, der har iboende problemer i form af et medfødt handicap, hvis trivsel forværres i utilstrækkelige skoletilbud og i anbringelser, *tidligere*. Snarere gav det mening at sørge for ordentlige skoletilbud noget før.

Bilag 5. Børn med medfødte handikaps er overrepræsenteret i gruppen af sent anbragte

Karina Adsbøl (Dansk Folkeparti) beder ministeren om en kommentar til, at der mangler kvalitetssikring i den forebyggende hjælp, hvor børn med ADHD og autisme ikke får den hjælp, de har behov for: "Ofte kan det handle om, at man ikke får det rigtige tilbud i PPR, altså et skoletilbud, eller at man ikke forstår børns problemer i forhold til at de har ADHD, autisme eller andet, og familien ikke får den hjælp, de har behov for."

Karina Adsbøl peger på, at der for gruppen af anbragte børn er en overrepræsentation af socialt handikappede børn, og hun problematiserer typen og omfanget af den hjælp, som familierne har modtaget op til anbringelserne. Hun ser anbringelserne som en mulig indikation på, at der ikke har været givet barnet og familien den nødvendige hjælp for at få den unge ud af mistrivsel.

Socialministeren svarer ikke og reflekterer ikke over de socialt handikappede børn og deres ikke-mødte behov, fx i almenskolen. Ministeren insisterer på, at der for anbragte børn har været flere år med forebyggende/kompenserende indsatser forinden, som burde have sat forældrene i stand til at løfte forældreren. Ministeren udtaler: "Når et barn bliver anbragt viser tallene, at der ofte har været en lang periode forinden med underretninger og forebyggende foranstaltninger. Omkring 80% af de førstegangsanbragte børn i alderen 3-17 år, som blev anbragt uden for hjemmet i 2018 havde i årene op til anbringelsen modtaget en forebyggende indsats. Ankestyrelsen undersøgte i 2019 fire kommuners praksis i sager om tvangsanbringelser. Her svarede de deltagende kommuner selv, at de først afprøver alle forebyggende støttemuligheder, før de vælger at indstille til en anbringelse uden samtykke. Det vidner om, at anbringelse alt for ofte bliver betragtet som sidste udvej, og hver gang vi giver forældrene en ny chance, og de stadig ikke lykkes med at skabe et trygt og godt hjem, ja, så er der et barn, der betaler prisen."

Men igen har vi en fejlkonklusion fra ministeren, for som det viser sig, så har indsatserne forinden ofte været utilstrækkelige i forhold til behovet hos barnet. Mange gange er den unges handicap ikke blevet set og anerkendt i systemet, før anbringelsen fandt sted, som beskrevet i underafsnittet nedenfor. Og det er selve baggrunden for forkerte anbringelser på baggrund af systemsvigt.

Årsagssammenhængen i overrepræsentationen af unge med socialt handicap

For det første er det kendt, at børn med autisme og ADHD oplever social og mental eksklusion som inkluderet i almenskolen, og at denne eksklusion fører til mistrivsel, som Landsforeningerne har udtalt i medierne igennem længere tid⁷. Landsforeningen Autisme har opgjort, at ca. halvdelen af alle børn med autisme i almenskolen mistrives på grund af mobning og syltning i undervisningen, og over en tredjedel af autisterne i almenskolen er i direkte skolevægning⁸. Skolevægning er den ekstreme skolerelaterede mistrivsel, hvor barnet ikke magter at være i skolemiljøet,

For det andet er det kendt, at overbelastningsreaktioner hos børn/unge med sociale handicaps viser sig som fx udadreagerende adfærd, selvskaide og depression, hvilket også er underretningsårsager. Børn med sociale handicaps er i forhøjet risiko for underretninger og anbringelse, især når deres handicap ikke er kendt inden anbringelsen, idet systemet og forældrene, som stilles til ansvar, så mangler en 'forklaring' på barnets/den unges bekymrende adfærd⁹. I øvrigt er fravær og skolevægning mulige underretningsårsager. Kommunernes indgriben i form af at tvinge skolevægende børn tilbage i samme skole er skadeligt for børnene.

I overensstemmelse med ovenstående fylder gruppen af anbragte med *medfødte* psykiatriske diagnoser, fx ADHD og autisme, samt de komorbide lidelser til disse medfødte lidelser såsom angst, OCD og depression mest i anbringelsesstatistikkerne, jf. KL¹⁰. Det er især blandt de *sent anbragte*, at forekomsten af *medfødte* diagnoser er høj, hvilket hænger naturligt sammen med den typiske alder for, hvornår socialt handicappede, med eller uden kendte diagnoser, 'hægtes af' i forhold til jævnaldrende. For autisme er forekomsten blandt de anbragte omkring 10% jf. tal¹¹ fra Socialministeriet, og i følge VIVE's forløbsundersøgelse har 38% af de sent anbragte ADHD-symptomer. Begge diagnoser er markant overrepræsenterede i anbringelsesstatistikken, med ca. en faktor syv, i forhold til forekomsten af personer med disse *medfødte* sociale handicaps i hele

⁷ <https://www.berlingske.dk/samfund/foreninger-for-ADHD-og-autisme-revser-politikere-boernene-der-slaar-er>

⁸ <https://www.autismeforening.dk/news/nyheder-2019/over-en-tredjedel-af-boern-med-autisme-gaar-ikke-i-skole-1/>

⁹ <https://www.folkeskolen.dk/568928/mor-til-autistisk-soen-uden-skolegang-truet-med-tvangsfjernelse>

¹⁰ <https://www.kl.dk/media/24418/noegletal-udsatte-boern-2020.pdf?fbclid=IwAR1GEepRkdFgX7ywI57n72zpiV6RswuWMSZVOTI5NMhMItpEB-ZnOw7IV8>

¹¹ [§71 Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 26: § 71-tilsynet alm. del - svar på spm. 26.docx \(ft.dk\)](#)

befolkningsgruppen. Ca. 50% af de sent anbragte har psykiatriske diagnoser som 18 årige, og heraf er altså langt den største andel *medfødte* diagnoser, ADHD og autisme.

For det tredje er det vigtigt at notere sig, at over halvdelen af diagnoserne først bliver stillet *efter* anbringelsen, hvilket vidner om, at de pågældende unge ikke kan have fået rette og tilstrækkelige indsats forinden. I VIVE's rapport står der: "Denne gruppe (sent anbragte, red.) svarer i høj grad også bekræftende på, at de har helbredsmæssige problemer både psykisk og fysisk. 40 pct. har svaret, at de selv vurderer deres helbred som dårligt, 38 pct. har symptomer på ADHD, 29 pct. har depressive symptomer, 19 pct. føler sig ensomme, og 23 pct. har lavt selvværd. Knap halvdelen af de unge har en psykiatrisk diagnose som 18-årig (48 pct.), og **godt halvdelen af dem (52 pct.) blev anbragt, før de fik den første diagnose**. Dertil kommer, at 50 pct. har selvskadende adfærd, og 33 pct. har forsøgt selvmord. De unge i denne gruppe er altså meget udsat og har en alvorlig grad af risikoadfærd, som kræver intensive indsatser og decideret behandling. Samtidig er 40 pct. af de unge, der er sent anbragt, i NEET-gruppen, dvs. ikke i uddannelse eller beskæftigelse." (s. 38-39). De her nævnte typer af bekymrende risikoadfærd kan knyttes tæt sammen med sædvanlige overbelastningsreaktioner hos unge med sociale handikaps. Det er uvist, om indsatsen inden anbringelse har været tilstrækkelig for op mod den halvdel af de sent anbragte der får stillet en psykiatriske diagnose.

VIVE skriver endvidere følgende: "Hvis vi sammenligner diagnosticerede unge, der har været anbragt, med diagnosticerede unge, der aldrig har været anbragt (2. og 4. kolonne i Tabel 4.1), er tidligere anbragte unge mere udsatte på flere af trivselsparametrene sammenlignet med øvrige unge med en psykiatrisk diagnose. Dette er endnu et tegn på, at tidligere anbragte unge med psykiske lidelser i langt højere grad end andre unge udviser mistrivsel." (s. 52).

Så, *for det fjerde* finder VIVE, at unge med psykiatriske diagnoser mistrives i højere grad end både anbragte uden psykiatriske diagnoser og øvrige unge med psykiatrisk diagnose, dvs. selve det at have en psykiatrisk diagnose er en stor mistrivselsfaktor, som påvirker de unges evne til at fastholdes i uddannelse, og tallene viser ikke, at anbringelse gavner på det forhold.

Når VIVE finder, at der er sammenhæng mellem forekomsten af psykiatriske lidelser og mistrivsel/udsathed, så er hele årsagssammenhængen for unge voksne med ADHD/autisme, rundet af skolemistrivsel, forhøjet underretningsrisiko og anbringelsesrisiko, forværring af udsathed under anbringelsen og deres resulterende forhøjede mistrivsel som 18-årig sandsynliggjort.

Paradokset formuleret af Socialministeren er aflyst; det er IKKE paradoksalt, at de sent anbragte på trods af mere ressourcestærke opvækstvilkår, klarer sig ringere i uddannelse etc., for uanset ressourcer, omsorg og beskyttelse, så kan forældre til socialt handikappede, jf. Landformanden for autisforeningen¹², ikke fjerne det handicap fra deres børns, der giver dem mistrivsel og udfordringer i et uegnet uddannelsessystem. Systemet, til gengæld, kan øge egne kompetencer i forhold til børn med sociale handikaps, så det undgår at skade disse børn for livet.

¹² <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art8110375/Naturligvis-kan-for%C3%A6ldre-ikke-fjerne-autismen-fra-deres-barn?shareToken=xzxwx7AAay7Q>

Bilag 6. Refleksioner og anbefalinger

Socialministeren og regeringen vil anbringe flere børn tidligere i barndommen. Men deres påstand om, at de sent anbragte skulle have været anbragt før, finder ikke legitimt grundlag i VIVE's rapport eller hos andre eksperter. Tallet for andelen af stillede diagnoser efter anbringelse hos de sent anbragte vidner klart om, at der for mange har været utilstrækkelig forebyggende og kompenserende hjælp inden. Fagprofessionelle ser mange sent anbragte unge, der har store skader ved starten af anbringelse, men det vides ikke, hvad skaderne kommer af. For de socialt handicappede er det overvejende sandsynligt, at skaderne er følger af offentligt omsorgssvigt. Vi savner Socialministerens anerkendelse af denne alvorlige problemstilling samt en faktabaseret nuancering i Socialministerens analyse af gruppen af sent anbragte børn.

Det må i alle tilfælde gælde, at en anbringelse skal udgøre et langt bedre alternativ for barnet end ikke at blive anbragt. Dette forudsætter, at anbringelsesstedet yder bedre støtte til den anbragte unge, end forældrene kan tilbyde med hjælp fra det offentlige. Jf. VIVE's rapport figur 5.2 s. 58 udviser sammenligningsgruppen af unge med *andre forebyggende indsatser end anbringelse* lavere kumuleret udsathed end tidligere anbragte, mens forekomsten af psykiatriske diagnoser hos disse er sammenlignelig med forekomsten hos gruppen af tidligere anbragte (figur 4.5, s. 46).

Forældreopgaven over for et barn med socialt, kognitivt og/eller fysisk handicap er meget større og mere kompleks, end forældreopgaven er for et barn uden handicap. Vi mener ikke, at forældre skal udskammes for ikke at magte en opgave, der er langt større end de fleste forældres i samfundet. Hvis vi udskammer og anklager forældre, der har behov for hjælp, så søger forældrene måske ikke den hjælp, som de er berettiget til og som er påkrævet for at de kan skabe trivsel hos barnet og kompensere for barnets handicap. Dermed svigtes både forældre og barn.

Almenskolens inklusionsindsats fungerer ikke, kommunernes Familieafdelinger/Social Serviceafdelinger har heller ikke rette kompetencer ang. børn og unge med sociale handicaps,

forældre bliver overhørt, truet og tvunget – området omkring børn og unge med sociale handikaps sejler, og familierne betaler prisen¹³.

Både skolesystem, som er primære kilde til underretninger, og socialsystem, som behandler af underretninger, mangler viden om hvordan sociale handikaps påvirker børn og familiers trivsel og behov for hjælp. På trods af denne overhængende risiko for at drage fejltolkninger i forhold til gruppen af de sent anbragte har sagsbehandlerne beslutningskompetence til at 'vurdere', om anbringelse er rette foranstaltning. Dette mener vi er for spinkelt et grundlag til at træffe så indgribende en foranstaltning som en anbringelse. Man ville gøre rigtig meget godt for anbringelsestruede børn, hvis man rettede op på sådan en grundlæggende systemfejl og kvalificerede og kvalitetssikrede vurderingsgrundlaget for en anbringelse. I en anden rapport af VIVE går deres anbefalinger på at styrke samarbejdet mellem fagprofessionelle og familien omkring barnet gennem åbenhed, dialog og inddragelse¹⁴

¹³ <https://menneskeret.dk/udgivelser/retten-uddannelse-naar-boern-handicap-ikke-gaar-skole>

¹⁴ https://www.vive.dk/da/udgivelser/samarbejdet-omkring-boern-og-unge-med-funktionsnedsaettelser-16048/?fbclid=IwAR3GLzgUl_f7be8gzQ9V92bMK7d-RC7qPgCloWSi_rNTpGtH9zQv62Ptg7E